

VOLUNTARIES.cat

VOLUNTÀRI[E]S

**Recerca exploratòria per a la promoció del
voluntariat en l'àmbit de la salut i les cures des d'una
perspectiva sensible amb la diversitat, feminista i
inclusiva**

Federació Catalana de Voluntariat Social, juny 2024

Equip de treball

- Coordinació, disseny de la recerca, anàlisi i redacció de continguts: Montse Fernández
- Treball de camp i anàlisi: Aurora Lonetto (FCVS)

ÍNDEX

1. Presentació	p. 4
2. El què i el com de la recerca	p. 6
- Objectius	
- Punt de partida	
- Com hem generat el coneixement?	
3. Diagnosi	p. 9
- Estructura orgànica del voluntariat	
- Dimensió sociocultural de la salut	
- Anàlisi de cinc eixos de desigualtat	
4. Properes passes	p. 18
- Reflexions i temes per al debat	
- Què cal tenir en compte per avançar?	
- A tall de conclusió: vuit idees d'acció	
5. Annexos	p. 22

1. PRESENTACIÓ

Ens plau compartir amb vosaltres el resultat d'una recerca que vol donar continuïtat i ser un pas més en el treball que des de la FCVS venim fent i volem fer, en l'àmbit del voluntariat entorn la salut i les cures.

Em sembla especialment rellevant que haguem optat en aquest moment per conèixer millor i visibilitzar més el voluntariat en un àmbit que requerirà d'una atenció especial en les properes dècades.

Segueix creixent l'heterogeneïtat de perfils de famílies. Segueix creixent la convivència de persones de diferents orígens. Creix el percentatge de persones grans a la població catalana. La tecnologia va prenent progressivament un rol més rellevant en la cura de les persones tot i que encara s'hagi de delimitar fins a on arribarà. I es podria seguir ampliant el llistat d'elements que ens fan pensar que seria molt positiu i que hem d'empènyer que hi hagi un creixement de l'abast, la implicació i l'impacte del voluntariat a l'entorn de la salut i les cures.

Us convido a llegir la recerca i, alhora, a fer l'exercici paral·lel de pensar en tres persones: una voluntària, una receptora de voluntariat i una no receptora de l'acció voluntària que tingueu a prop.

Veureu que us ajudarà a contrastar en quina mesura coincideixen en els vostres perfils alguns dels elements analitzats a la recerca. També us donarà l'oportunitat de reflexionar sobre les conclusions i línies de treball futur. Us deixo tot seguit com ha anat el meu exercici.

Ella és una dona barcelonina i amb estudis superiors. Ella té una resiliència i una empenta admirables. Ella és, també, una pacient oncològica des de fa anys. En la seva convivència amb la malaltia, ha comptat amb l'acompanyament i la generositat de persones voluntàries en els espais de trobada i suport amb altres pacients en què ha participat. Ella viu sola i ha estat infermera durant molts anys. Ha dedicat bona part de la seva vida a les cures. Ara, ella n'ha esdevingut la receptora.

Ella és una dona intel·ligent que s'ha jubilat fa un parell d'anys. Ella ha tingut una feina des de ben jove que no l'havia omplert suficientment. Ella cuida sovint dels

seus nets, també de la seva germana i nebots. Ella també cuida en el seu compromís setmanal voluntari a persones amb malaltia que abans no coneixia. Ella transmet una emoció autèntica quan explica quina és la seva contribució a fer que el món sigui una mica millor.

Ell va migrar des del Marroc i va arribar en una pastera fa més de 20 anys. Ell és generós, agraït i curós. La seva dona i els seus dos fills petits van poder reunir-se amb ell després d'uns anys. Al 2023, tota l'estabilitat assolida a Barcelona es va trencar. Una malaltia curta, ràpida i cruel es va emportar enguany a la mare de quatre fills i a la dona d'aquest home que migrava fa dues dècades amb el somni de tenir una vida millor. Els informes mèdics dels darrers dies a l'hospital deien: "Es troba acompanyada del seu marit, molt curós i cuidador." Ell desconeixia que hi ha una xarxa d'entitats amb persones voluntàries que el podien haver cuidat mentre cuidava i que aquestes mateixes entitats podien haver acompanyat la seva dona. Tant de bo que aquesta recerca sigui una llavor més per impulsar un voluntariat essencial i divers que arribi a acompanyar en tantes realitats i racons com sigui possible.

2. EL QUÈ I EL COM DE LA RECERCA

- OBJECTIUS

Per tal de poder afavorir polítiques orientades a millorar l'experiència voluntària per a tots els agents implicats i a promoure-la des d'una perspectiva sensible amb la diversitat, inclusiva i feminista, la Federació Catalana de Voluntariat Social ha plantejat una recerca innovadora, orientada a analitzar el voluntariat en l'àmbit de la salut i les cures des de la perspectiva de gènere.

Aquesta recerca, estructurada en diferents fases, té les següents finalitats:

- Copsar elements experiencials de la pràctica voluntària que contribueixin a detectar gaps en la participació i factors generadors de desigualtats.
- Identificar un sistema d'indicadors que permeti quantificar la realitat del voluntariat en l'àmbit de la salut i les cures a Catalunya incorporant-hi la perspectiva de gènere.
- Identificar bones pràctiques en els equips voluntaris i les entitats, a fi de concretar experiències inspiradores i universals.

De les diferents fases de la recerca s'ha realitzat la primera d'elles, la qual s'ha centrat a copsar elements experiencials a partir de converses amb persones del món del voluntariat.

Aquest objectiu s'ha assolit de manera satisfactòria.

El resultat queda recollit de forma sintètica en aquest document de treball, el qual ha de permetre assentar les bases per avançar, a través de futures fases i accions, en la millora i transformació del voluntariat. Es tracta d'un document de partida que vol fomentar el debat en i entre les entitats i les persones implicades en el voluntariat. Esperem poder assolir els altres dos objectius en un futur proper, amb noves propostes de recerca.

- PUNT DE PARTIDA

Què sabem fins ara del voluntariat?

Estudis precedents¹ sobre el voluntariat en l'àmbit social (on s'inclou el voluntariat en la salut) dibuixen un perfil de persones voluntàries cada cop de més edat - habitualment per sobre dels 65 anys-, les quals sobretot són dones nascudes a Catalunya (o altres parts de l'Estat) i amb formació superior. Aquesta caracterització és molt habitual en els equips voluntaris.

Pel que fa al voluntariat realitzat per persones amb diversitat funcional, el nombre de persones que el realitzen cada cop més s'apropa al percentatge que representen en el conjunt de la societat.

En aquest grup el voluntariat es relaciona en part amb l'acompanyament basat en l'experiència. Per exemple, després d'una discapacitat sobrevinguda arran un accident s'acompanya altres persones que acaben de viure una situació semblant.

Cap a on volem anar?

L'atenció a la salut i les cures són aspectes que necessitem totes les persones i al llarg de la vida. Cada cop més, s'està posant en l'agenda política i social la importància i reconeixement de les cures, així com la pobresa de temps dels col·lectius específics que treballen informalment en l'àmbit de les cures, habitualment dones.

Per això, és important promoure la participació del conjunt de la població en aquest tipus de voluntariat, i no només un perfil concret de persones.

És el que denominem en aquesta recerca la democratització del voluntariat, que anàlogament al concepte de democratització de les cures², vol avançar en el model de voluntariat per tal que totes les persones tinguem les mateixes oportunitats de gaudir de l'activitat voluntària, independentment del gènere, l'origen, l'edat o la

---

¹ Recerques com El voluntariat a Catalunya, qui, com i per què? De 2022, l'Informe del voluntariat i l'associacionisme 2018, l'Anuari del Tercer Sector Social de Catalunya (diferents edicions), el Baròmetre del Tercer Sector (diferents edicions), el Panoràmic de les associacions (diferents edicions) així ho posen de manifest.

² El concepte de democratització de les cures va ser proposat per Ezquerria i Mansilla el 2018.

situació específica de vida, fent del voluntariat una eina d'apoderament i cohesió social.

A la vegada, valorant les cures i la dedicació voluntària com una part essencial per desenvolupar una societat més humana, corresponsable i democràtica.

- COM HEM GENERAT EL CONEIXEMENT?

Metodologia

Aquesta recerca, qualitativa i de caràcter exploratori, s'ha desenvolupat entre la tardor de 2023 i el primer semestre de 2024, a partir de converses amb persones implicades en els equips voluntaris. Les fases de realització han estat:

- ✓ Disseny de la recerca

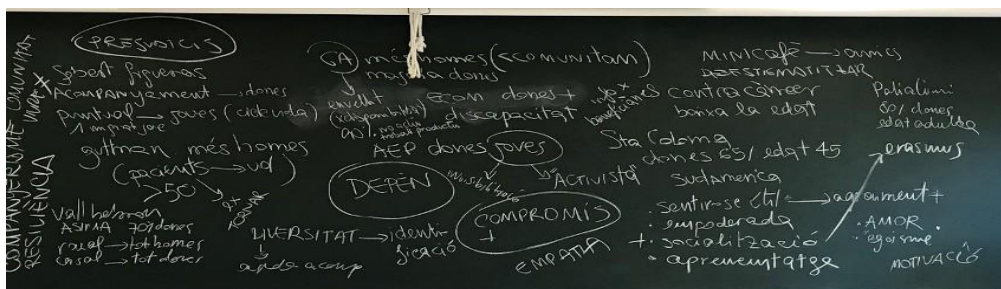
Disseny de la mostra teòrica d'acord amb els objectius de la recerca, els perfils de voluntariat i criteris de diversitat. Guió d'entrevistes i grups focals.

- ✓ Treball de camp qualitatiu

Recollida d'experiències i percepcions de persones voluntàries, persones responsables del voluntariat a les entitats i, quan va ser possible, amb altres agents implicats com són les persones que reben el voluntariat. Aquesta fase es concreta en la realització de 2 grups focals i 4 entrevistes (vegeu els annexos per a més informació de les persones participants).

- ✓ Transcripcions i anàlisi de continguts

Sistematització de discursos i altres elements d'interès a partir de metodologies de la teoria fonamentada.

Idees recollides en un grup focal

3. DIAGNOSI

- ESTRUCTURA ORGÀNICA DEL VOLUNTARIAT

L'activitat voluntària no es pot pensar aïlladament de les entitats que la promouen i que hi donen cobertura, i tampoc de les persones que reben l'acció voluntària. Per això s'han de considerar dos aspectes clau per aquesta diagnosi:

- Les característiques de les persones que reben el voluntariat, les seves preferències i desitjos.
- La capacitat de gestió de les entitats d'acord amb l'activitat que realitzen, el territori on s'ubiquen i la seva comunitat de referència.

L'acció voluntària té una estructura orgànica i interdependent, on un canvi en un dels tres eixos que la conformen -persones voluntàries, persones que reben el voluntariat i entitats- afecta els altres dos.

- DIMENSIÓ SOCIOCULTURAL DE LA SALUT

Un element cabdal que emmarca el voluntariat en l'àmbit de la salut és el mateix concepte cultural de salut i, consegüentment, com es desenvolupa

l'atenció i la cura en el nostre entorn. L'Organització Mundial de la Salut (2018) identifica com a determinants socials de la salut aquelles normes, expectatives i funcions socials que generen desigualtats en la salut, essent el gènere, conjuntament amb altres factors socials (com la procedència cultural, l'edat i el nivell socioeconòmic) els principals generadors de desigualtats en l'estat de salut i la qualitat de vida de les persones.

Com una part més de la societat, el voluntariat es regeix per uns paràmetres generals (sistema d'idees, valors, maneres de fer..) sota els quals es construeixen les activitats i els projectes, es generen les dinàmiques de relació, etc.

Això implica tant les persones voluntàries, com les persones que reben el voluntariat, les entitats amb projectes de salut i el propi sistema sanitari.

El fet que el perfil més habitual en els equips voluntaris de l'àmbit de la salut estigui tan ben definit per gènere, edat, nivell d'estudis..., pot implicar que una part de la població no s'identifiqui amb aquest entorn i quedi fora de l'acció voluntària.

Les persones tendim a relacionar-nos entre iguals. Quan més plural és un espai, més promou la participació des de la diversitat.

El paraigües de la salut és neutre? El tractament social de la malaltia és neutre?

(Extret de les converses)

Jo aquí no hi veig molt la perspectiva de gènere, ni la intencionalitat de fer un treball, ni la mentalitat. No, és simplement salut

(Extret de les converses)

- ANÀLISI DE CINC EIXOS DE DESIGUALTAT

Un primer pas per a avançar en la democratització del voluntariat és conèixer-lo. Disposar d'un diagnòstic és essencial per a considerar quins són els eixos de desigualtat en la participació voluntària.

Ja s'avançava que el perfil comú de les persones voluntàries és conegut: es tracta sobretot de dones d'origen català amb estudis secundaris o superiors i amb edats que habitualment superen els 65 anys³.

Aquesta fotografia del voluntariat es pot explicar per diferents qüestions. Així, per exemple, l'altruisme i la dedicació voluntària es relacionen amb el rol de gènere femení sobretot en l'àmbit social, fet que es tradueix en una alta participació de dones, les quals senten l'espai de voluntariat com un lloc de realització personal i socialització (Vidal, P.; Fernández, M.; Salarich, E.; 2012).

---

³ Les diferents recerques aporten aquesta tendència tot i que els resultats en alguns casos difereixen, donat que són recerques amb diferents metodologies i definicions del voluntariat. A més, algunes d'elles fa més d'una dècada que es van realitzar. Per aquest motiu no es donen dades concretes i només s'expressa la tendència comuna.

A més, en el voluntariat en general, hi ha una tendència a la segregació per edats (per exemple, els joves participen més amb el lleure infantil i en el voluntariat internacional).

Els cinc eixos principals que s'han identificat d'acord amb els estudis precedents i que poden generar desigualtats en la participació voluntària en l'àmbit de la salut i la cura són: el gènere, l'edat, l'origen, el nivell d'estudis i la prevalença de diversitat funcional. Aquests elements s'han analitzat tant des de la perspectiva de qui fa voluntariat com de qui rep l'acció voluntària. Veiem més en detall cadascun d'ells.

GÈNERE I IDENTITAT

DE LES PERSONES VOLUNTÀRIES

És evident que les dones s'interessen més per les cures i que el voluntariat és una oportunitat per a poder compartir i socialitzar aquesta activitat, essencial per a la vida. La cura en l'espai del voluntariat implica reconeixement social i en molts casos contribueix a la millora de l'autoestima de les dones que s'han sentit invisibilitzades, per fer un treball de cures en l'àmbit domèstic.

Aquests són elements eminentment positius del voluntariat i no impedeixen que es pugui treballar en la integració dels homes i de persones de gènere no binari. I és que tal com assenyala l'informe "Género y Voluntariado" (2022): *'allò femení no es privatiu de les dones'*

Per fer-ho, probablement cal considerar avançar cap a noves formes de masculinitat. Però com? Des de l'escolta activa dels interessos i sensibilitats de les diferents identitats de gènere?

En les converses realitzades s'ha fet palès que la vulnerabilitat de la persona voluntària pot jugar un paper clau.

Així, quan un home experimenta vulnerabilitat, com ara quan ha patit un trastorn de salut, sent la necessitat de canalitzar la seva experiència en quelcom útil, per tal de donar-li un sentit, i encabir-lo en una masculinitat socialment acceptada.

Així, els homes mostren una clara preferència per realitzar activitats acotades i definides, que tinguin un objectiu clar.

En canvi, les dones es decanten per l'acompanyament en un sentit ampli, sense necessitat de tenir un objectiu o fita clara. Per a elles, el fet de ser-hi té per se un valor d'aportació. Aquesta és una tendència que coincideix amb allò remarcat a Género y voluntariado (2022), on s'evidencia aquesta mateixa diferència.

En un marc més general, cal treballar també per una progressiva dignificació del treball de cures, per tal de revertir la percepció d'allò eminentment femení com a poc valuós.

EXTRETS DE LES CONVERSES

“Lo de menys és el quadre que estàs pintant, lo important és el vincle que estàs establint amb aquesta persona”

“Jo estava pensant, inclús, quan t'arriba algú pel fet de ser home o dona, tu també l'ubiques, no?”

“En el grup [d'ajuda mútua entre familiars de persones amb problemes de salut mental] ens ho diem molt: ja ho faig jo perquè el meu home no s'entera”.

“Sempre el vigilar, que no falti res, és que si hem d'anar al metge estiguis alerta, que si hem de fer coses, doncs la dona està amb l'agenda posada i l'home, doncs bueno, com ja ho fa ella...”

“L'home sempre és aquesta mente solucionadora [...] hago algo y actuo”

“[Jo, en el meu voluntariat], faig una mica de mama”

“L'any passat [...] es va fer com una trobada on van donar uns diplomes. Nosaltres vam dir, diplomes no ens cal. L'agraïment, el trobar-te amb aquestes persones, la felicitat d'aquestes dones, de veure't, de l'agraïment, són de veritat”.

“He vist dones amb molts neguits de treball, de fer coses pels demés, i la satisfacció que dona, el que reps a canvi de l'agraïment de la persona al que adreces el voluntariat”.

“Les dones veiem més coses. I això és positiu, també perquè genera més confiança una dona, que no pas un home”.

“Jo crec que potser és vendre la mateixa activitat d'una forma diferent, a un home i a una dona” (es riu).

“Els homes són talleristes, fan activitats concretes, no fan cures en general”

DE LES PERSONES QUE REBEN EL VOLUNTARIAT

El pes de les dones entre les persones que reben el voluntariat és més equilibrat respecte de qui fa voluntariat, però, fins i tot en aquesta banda de la relació, trobem diferències d'acord amb els rols de gènere. A tall d'exemple, les dones receptores del voluntariat participen més de les activitats de prevenció de malalties que els homes. Un model d'atenció centrada en la persona ha de contemplar aspectes com aquest de cara a promoure hàbits de vida saludables i la prevenció de la malaltia.

També cal considerar les diferents sensibilitats davant la malaltia i les preferències en la cura que es poden donar d'acord amb les diferents identitats de gènere, les situacions en què hi ha, a més de malaltia, violència masclista, etc.

EDAT

DE LES PERSONES VOLUNTÀRIES

El voluntariat implica temps i això ens apunta sobretot a franges d'edat joves i de més edat, sobretot persones jubilades. Les persones en les etapes centrals de la vida habitualment disposen de menys temps per a realitzar voluntariat, d'acord amb les responsabilitats familiars i professionals del moment de cicle de vida.

En les franges d'entre 30 i 50 anys, si es realitzen activitats de voluntariat i/o participació en comunitat, es relacionen amb la cura a la infància, que és la principal dedicació en el dia a dia.

En paral·lel, el voluntariat en l'àmbit de les cures i la salut no sembla ser una prioritat pel jovent.

Normalment es parla que aquest grup d'edat busca experiències a curt termini. Per aquest motiu, la cerca de diferents nivells, modalitats de participació en els programes de voluntariat en salut i graus d'implicació pot contribuir a ampliar els grups d'edat del voluntariat.

També la cerca de temàtiques que siguin del seu interès i el foment de la participació entre iguals.

DE LES PERSONES QUE REBEN EL VOLUNTARIAT

Arran de la pandèmia, la salut mental del jovent ha esdevingut un problema de primer ordre. També s'han posat de manifest els problemes vinculats amb la soledat no volguda i l'aïllament que pateixen i que sovint s'invisibilitza, en una societat que enalteix la joventut com un bé preuat, exempt de problemes i dificultats.

La nova mirada sobre la joventut pot ajudar a repensar la participació d'aquest grup d'edat des de les dues bandes del voluntariat. Com treballar per donar resposta a les necessitats de salut dels grups d'edat més joves? Mitjançant grups d'ajuda mútua, per exemple? Promocionant un voluntariat entre iguals? Aquesta qüestió requereix un abordatge ampli i de diferents agents socials i de la salut.

ALTRES FACTORS SOCIODEMOGRÀFICS

DE LES PERSONES VOLUNTÀRIES

Per tal que una persona pugui esdevenir voluntària d'una activitat o projecte ha de poder conèixer l'existència d'aquest, ha de poder accedir a la informació necessària per decidir participar, etc.

Estudis precedents apunten al fet que una porta habitual d'entrada a les entitats de voluntariat és a través d'altres persones (amigues i amics que ja hi participen)⁴. Però, com s'integren en els programes de voluntariat les persones amb una baixa participació en la comunitat? O aquelles que tenen dificultats per comprendre en què consisteix un projecte de voluntariat? O aquelles que no tenen molt de temps per participar-hi?

Són diferents els factors sociodemogràfics que allunyen les persones del voluntariat, però a més del gènere i l'edat sabem que el nivell d'estudis i l'origen són especialment rellevants.

DE LES PERSONES QUE REBEN EL VOLUNTARIAT

D'igual forma que les persones voluntàries segueixen un patró sociodemogràfic, les persones que se situen a l'altra banda del voluntariat també corresponen a determinats segments de població?

Així per exemple, grups especialment vulnerabilitzats, com ara les persones migrants, persones en situació de pobresa extrema... no són sempre els perfils habituals en el voluntariat en l'àmbit de la salut.

Sembla oportú preguntar-se per què aquests grups no es troben prou representants en aquest àmbit.

Si bé es troben en altres tipus d'organitzacions, com ara aquelles orientades a la pobresa i l'exclusió social, a priori no sembla raonable pensar que no tinguin necessitats de cures o que aquestes quedin totalment cobertes per la feina que fan entitats d'altres àmbits.

⁴ Informe del voluntariat i l'associacionisme 2018. Generalitat de Catalunya.

DIVERSITAT FUNCIONAL

DE LES PERSONES VOLUNTÀRIES

Les persones amb diversitat funcional han estat habitualment un col·lectiu que s'ha situat en la banda de persones que reben el voluntariat. Tanmateix, fa anys que es treballa en projectes per a situar aquestes persones a les dues bandes del voluntariat.

Amb tot, encara són un col·lectiu poc present en alguns tipus de voluntariat i habitualment els projectes en els quals participen estan liderats per les mateixes entitats de l'àmbit de la discapacitat.

Amb això sembla que queda encara recorregut per a la seva incorporació en els espais de voluntariat. Però, com incorporar de forma efectiva persones amb discapacitat en els equips voluntaris?

És clar, que no és una qüestió senzilla ni immediata de gestionar, i té molt a veure amb els recursos, la formació i la voluntat de les entitats per a treballar en la seva accessibilitat.

DE LES PERSONES QUE REBEN EL VOLUNTARIAT

L'augment de l'esperança de vida i la millora de la qualitat vida pròpia dels països del nord global plantegen un repte respecte de les necessitats de cura, on cada cop hi ha més població en situació de dependència.

Aquest és un repte per a les entitats i més encara considerant que aquest eix de la diversitat funcional intersecta amb el gènere, l'edat, l'origen i el nivell d'estudis.

En un futur pròxim, l'acció voluntària haurà de desenvolupar-se des d'un model d'atenció centrada en la persona que tingui en compte de forma explícita els diferents eixos de desigualtat.

4. PROPERES PASSES

- REFLEXIONS I TEMES PER AL DEBAT

Una primera passa fonamental per avançar cap a un voluntariat més feminista i sensible amb la diversitat requereix qüestionar-se des de les mateixes organitzacions com s'està plantejant l'acció voluntària. Una mirada crítica i constructiva pot contribuir substancialment en la democratització del voluntariat.

Per això es recullen en aquest apartat un seguit de qüestions, fruit de la mateixa diagnosi, per a ajudar a la reflexió en i entre les entitats de voluntariat. Confiem que a partir de les mateixes es pugui generar un debat ric i ampli, i que donin lloc a més preguntes.

Així que agafeu llapis i paper per obrir el debat!

QUESTIONS SOBRE VOLUNTARIAT EN LA SALUT

- El paraigües de la salut és neutre? El tractament social de la malaltia és neutre? Què opinem a la nostra entitat?
- Això ho tenim en compte en els plans de voluntariat i/o de cara a dissenyar els projectes de voluntariat?

QUESTIONS SOBRE LES PERSONES VOLUNTÀRIES

- Com treballem les crides de voluntariat per tal d'incorporar persones amb diferents característiques socioculturals en els equips? (gènere, origen, edat, nivell educatiu...).
- Hem considerat el biaix de gènere en la promoció del voluntariat? Plantegem els programes de voluntariat des de l'escolta activa dels interessos i sensibilitats de les diferents identitats de gènere que volem que formin part dels nostres equips voluntaris?
- Als nostres programes de voluntariat, estem plantejant el treball de cura com quelcom digne i important per a la reproducció de la vida?

- La nostra entitat té com a prioritat la integració del jovent en els equips de voluntariat? Hem reflexionat sobre quins interessos de la nostra organització / projecte poden ser del seu interès?
- La nostra entitat procura integrar en els programes de voluntariat les persones amb una baixa participació en la comunitat?
- Ens esforcem per arribar a aquelles que tenen dificultats per comprendre en què consisteix un programa de voluntariat? I a aquelles que no tenen temps per participar?

QUESTIONS SOBRE LES PERSONES QUE REBEN EL VOLUNTARIAT

- Les dones, per terme general, tenen hàbits de vida més saludables que els homes. Com promovem en la nostra entitat la prevenció a la malaltia entre els homes?
- Considerem les possibles situacions de violències masclistes que poden patir les dones que reben el voluntariat a la nostra entitat? Com?
- Com treballem per donar resposta a les necessitats de salut dels grups d'edat més joves? Promocionem el voluntariat entre iguals, és a dir, entre persones de la mateixa edat? Promocionem el voluntariat intergeneracional?
- Les persones que reben el voluntariat a la nostra entitat formen part de determinats segments de població? Formen un grup homogeni o heterogeni considerant el gènere, la procedència cultural, la situació econòmica, etc.?
- La nostra entitat treballa des d'un model d'atenció centrada en la persona? Aquest model considera els diferents eixos de desigualtat que són determinants socials de la salut? (gènere, ètnia, situació econòmica, origen, nivell d'estudis...).

- QUÈ CAL TENIR EN COMPTE PER AVANÇAR?

Dinàmica de les entitats i el seu context

De les diferents converses realitzades s'han pogut recollir també aspectes de les entitats que poden influir en les dinàmiques i els perfils de les persones voluntàries i de les persones que reben el voluntariat. Aquests aspectes són fonamentals de cara a afrontar els reptes per avançar en un voluntariat més feminista i sensible amb la diversitat.

- a) La grandària de les organitzacions, on els espais per a la comunicació i participació de les persones voluntàries poden ser més o menys grans, més o menys estructurats, etc.
- b) L'entorn on s'ubiquen les organitzacions, ja que mentre a les ciutats les xarxes i el treball comunitari es generen sovint de manera formal i organitzada, en entorns rurals les xarxes acostumen a ser informals.
- c) L'àmbit concret d'actuació dins de la salut (malalties, salut mental.), ja que alguns àmbits poden requerir formació més especialitzada que d'altres.
- d) L'antiguitat de les organitzacions, ja que el bagatge sovint també s'acompanya de maneres de fer que en alguns casos han pogut quedar obsoletes.

- A TALL DE CONCLUSIÓ: VUIT IDEES D'ACCIÓ

Aquestes idees d'acció es proposen per tal de poder treballar de manera coral en i entre les entitats, amb l'objectiu de continuar avançant en el mitjà i llarg termini en aquest camí cap a la millora del voluntariat i el benestar de les persones.

- ❖ Obrir un debat ampli sobre els determinants socials en la salut i la manera d'abordar-los des del voluntariat, donant veu a les persones que realitzen el voluntariat i a aquelles que el reben.
- ❖ Augmentar la diversitat en els equips, eixamplar els espais de visibilitat de les activitats voluntàries i focalitzar les accions de comunicació de forma orientada.
- ❖ Treballar per a integrar plenament l'ús d'un llenguatge inclusiu i feminista en les entitats.
- ❖ Revisar els plans de voluntariat considerant els eixos de desigualtat a fi d'incorporar una aproximació més feminista i inclusiva en els projectes actuals.
- ❖ Considerar la grandària de les organitzacions i els seus recursos, tot cercant formes de donar suport a aquelles més petites o amb dificultats per avançar en el model de voluntariat.
- ❖ També considerar l'aproximació que ja es fa des de les entitats de més recent creació, les quals sovint no arrossegueu de manera tan accentuada aspectes culturals generadors de desigualtat.
- ❖ Alineat amb els dos punts anteriors, promocionar el treball en xarxa com a font de suport i d'aprenentatge mutu.
- ❖ Per acabar, realitzar un seguiment periòdic sobre l'estat de la qüestió.

5. ANNEXOS

▪ ENTITATS PARTICIPANTS

En els annexos es recullen dues taules que caracteritzen les persones participants en les entrevistes i els grups focals. Es vol agrair a totes les persones que han participat d'aquesta recerca la seva contribució a la millora del voluntariat.

- ❖ AECC Barcelona – Catalunya contra el càncer
- ❖ AECC Girona – Catalunya contra el càncer
- ❖ AFATC -Associació de Familiars de Malalts d'Alzheimer de Tàrrrega i Comarca
- ❖ Associació Amb Experiència Pròpia
- ❖ Associació Grups d'Acompanyament al Dol de Lleida
- ❖ Associació Ment i Salut La Muralla
- ❖ Associació Valentes i Acompanyades
- ❖ CERADAI de Catalunya - Centre d'Estudis
- ❖ Federació ECOM
- ❖ Federació Catalana de Voluntariat Social
- ❖ Fundació Hospital de Palamós - Serveis de Salut Integrats Baix Empordà
- ❖ Fundació Institut Guttmann
- ❖ Fundació Jubert Figueras
- ❖ Fundació Paliaclic
- ❖ Pere Claver Grup
- ❖ Punt de voluntariat de Santa Coloma de Gramenet

PERFIL DE LES PERSONES PARTICIPANTS

		FG 1	FG 2
Territori	AMB	11	0
	Fora AMB	0	7
Gènere	Dona	9	5
	Home	2	2
	No binari	0	0
Edat	Fins a 30 anys	1	1
	Entre 31 i 55 anys	8	2
	Més de 55 anys	2	4
Discapacitat legalment reconeguda	Sí	2	1
	No	9	5
Origen	Catalunya	10	7
	Altres CCAA	1	0
	Fora d'Espanya	0	0
Nivell d'instrucció	Estudis primaris / sense estudis	0	0
	Estudis secundaris (Batxillerat, FP, cicles formatius, ...)	3	2
	Estudis universitaris	8	5
Temps d'experiència en l'acció voluntària	Menys de 3 anys	1	0
	Entre 3 i 6 anys	3	3
	Més de 6 anys	7	4
Rol en el voluntariat	Persona coordinadora del voluntariat	7	5
	Persona voluntària	3	4
	Persona que rep el voluntariat	1	0
Entitats on ha participat	En 1	6	2
	En 2 o més	5	5

		Entrevista 1	Entrevista 2	Entrevista 3	Entrevista 4
Territori	Barcelona	x			
	Tarragona			x	
	Lleida				x
	Girona		x		
Gènere	Dona	x	x	x	x
	Home				
	No binari				
Experiència en la coordinació del voluntariat	Sí	x		x	
	No		x		x
Dimensió de la coordinació del voluntariat	Fins a 25 persones		x		
	Entre 26 i 75 persones				
	Més de 75 persones	x			
Experiència en l'acció voluntària	Experiència com a persona voluntària abans que en la coordinació	x	x	x	x
	No experiència com a persona voluntària abans que en la coordinació				
Experiència territorial i/o temàtica en el voluntariat	A més del local o nacional, experiència internacional en el voluntariat en la salut				
	Experiència local o nacional tant en algun projecte voluntariat en la salut com	x	x	x	x
	Experiència local o nacional en més d'un projecte de voluntariat en la salut	x	x	x	x
Contacte/coneixença amb les desigualtats de gènere en el voluntariat en la salut	Lideratge d'un projecte de voluntariat amb perspectiva de gènere	x	x		x
	Participació en un projecte de voluntariat amb perspectiva de gènere				x
	Coneixement i discurs sobre les desigualtats de gènere en el voluntariat		x		x

▪ FONTS CONSULTADES

- ❖ Ezquerria, S. y Mansilla, E. (2018). *Economia de les cures i política municipal: cap a una democratització de la cura a la ciutat de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Universitat de Vic, La Ciutat Invisible Coop.
Recuperat de:
http://ajuntament.barcelona.cat/tempsicures/sites/default/files/economia_i_politica_13.pdf
- ❖ Federació Catalana de Voluntariat Social i Plataforma del Voluntariado de España (2022). *El voluntariat a Catalunya, qui, com i per què?*
Recuperat de: [https:// voluntaris.cat/wp-content/uploads/2022/11/El-voluntariat-a-Catalunya-Who-com-i- porque.pdf](https://voluntaris.cat/wp-content/uploads/2022/11/El-voluntariat-a-Catalunya-Who-com-i-per-que.pdf)
- ❖ Fernández, M. i Vidal, P. (2015). *Panoràmic de les associacions de Barcelona*. Torre Jussana: Dossier Barcelona Associacions.
Recuperat de: https://tjussana.cat/wp-content/uploads/2022/01/DBA_2-2aEpoca.pdf
- ❖ Fernández, M. i Vidal, P. (2016). *Panoràmic de les associacions de Barcelona*. Torre Jussana: Dossier Barcelona Associacions.
Recuperat de: https://tjussana.cat/wp-content/uploads/2022/01/DBA_3-2aEpoca.pdf
- ❖ Fernández, M.; López, S.; Vidal, P. (2017). *Voluntariat i discapacitat*. FCVS i ODF.
- ❖ Generalitat de Catalunya (2018). *Informe del voluntariat i l'associacionisme a Catalunya 2018*.
Recuperat de: <https://voluntariat.gencat.cat/wp-content/uploads/2018/10/Informe-de-l-associacionisme-i-el-voluntariat-a-Catalunya-2018.pdf>
- ❖ Organització Mundial de la Salut (2018). *Determinants socials en la salut*. Recuperat de: <https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/gender>
- ❖ Plataforma del Voluntariado de España (2022). *El voluntariado, ¿qué dicen las personas destinatarias?*.
Recuperat de: https://biblioteca.plataformavoluntariado.org/wp-content/uploads/2024/02/20240118-voluntariado-personas-destinatarias_acc.pdf

- ❖ Plataforma del Voluntariado de España (2022). Género y voluntariado. Recuperat de: <https://plataformavoluntariado.org/wp-content/uploads/2022/08/informegenerofinal.pdf>
- ❖ Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya (2015). Baròmetre del Tercer Sector.
Recuperat de: https://www.tercersector.cat/sites/default/files/barometre_del_tercer_sector_social_2015.pdf
- ❖ Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya (2017). Baròmetre del Tercer Sector.
Recuperat de: https://www.tercersector.cat/sites/default/files/informe_barometre_2017_0.pdf
- ❖ Vidal, P.; Güell, S. (2011). Anuari del Tercer Sector Social de Catalunya 2011. Observatori del Tercer Sector i Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.
Recuperat de: <https://www.tercersector.cat/documents/anuari-2011-del-tercer-sector-social-de-catalunya>
- ❖ Vidal, P.; Fernández, M. (2013). Anuari del Tercer Sector Social de Catalunya 2013. Observatori del Tercer Sector i Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.
Recuperat de: https://www.tercersector.cat/sites/default/files/anuari_2013_del_tercer_sector_social_2_octubre_2013_1.pdf
- ❖ Vidal, P.; Fernández, M.; Salarich, E. (2012). Trajectòries femenines per a la transformació social. Papers 12. Observatori del Tercer Sector